

Hovedtale under HLM19: Velferd (Bent Høie)

[Sjekkes mot fremføring.]

Vi får stadig flere år til livet. Men det har jo ingen vits hvis vi ikke også får mer liv til årene. Mange av våre eldre er friskere og raskere enn det som var vanlig tidligere. De har aktive liv, og har ikke behov for pleie- og omsorgstjenester.

Samtidig vet vi også at noen etter hvert får behov for hjelp. Mange av tilbudene kommunene gir til eldre med hjelpebehov er veldig bra. Og så er det mye som ikke er bra. Det kan til og med være noen ting som fungerer godt, og andre som ikke fungerer i det hele tatt, i én og samme kommune. Derfor har vi lagt frem kvalitetsreformen Leve hele livet.

Det er en annerledes reform. En reform som tar utgangspunkt i det som fungerer, med den enkle, logiske ideen: Hvis noe fungerer én plass, så er det god grunn til å tro at den fungerer en annen plass også. I stedet for å finne opp kruttet på nytt, så skal vi gjøre det som fungerer i hele landet.

Slik som å flytte middagen.

De av dere som har vært med en stund, vet at jeg er glad i å gi hjemmelekser. Under kommunalkonferansen i Trondheim i 2016 ga jeg alle Høyres lokalpolitikere i hjemmelekse å flytte middagen på sykehjemmene til middagstid.

Leksene var inspirert av Høyre-styrte Drammen. De flyttet middagen til middagstid, og resultatene der viste at de eldre rakk å bli sultne og spiste mer. De ansatte fikk dessuten mer tid til å bli med de eldre på aktiviteter på formiddagen. Det forbedret både appetitten og trivselen.

Høyres lokalpolitikere tok denne leksene på alvor. Kommunal Rapport sjekket tidligere i år om dere faktisk gjorde leksene deres. Jeg regner nok med at dere alle er spente på resultatet.

I 2017 fikk én av to eldre middag på sykehjemmene før kl. 14.

Resultatet etter at leksene er gjort er at nå får tre av fire middag til middagstid!

Vi i Høyre er glade i hjemmelekser. Så nå skal dere få en ny. I forbindelse med gjennomføringen av reformen Leve hele livet, skal dere sørge for at de eldre på sykehjem ikke bare blir sultne fordi det er litt lengre tid mellom lunsj og middag, men også fordi de har vært aktive, og kunnet pleie sine interesser.

Når jeg snakker med eldre og deres pårørende, så er veldig mange bekymret for passivitet, inaktivitet og kjedsomhet. Det er selvfølgelig slik at på mange sykehjem er det andakt, bingo og allsang. Men hva er det som gjør at vi tror, at bare fordi en har passert en viss alder, så blir dette hovedinteressen?

Vår egen Inge Lønning har sagt dette godt: Vi blir alle født som originaler, og så blir vi mer og mer originale etter hvert som årene går.

Leksen er derfor å sørge for at sykehjemmene i din kommune har et system som sikrer at alle beboere får mulighet til minst én times ønsket aktivitet i løpet av dagen.

Du lurer kanskje på om dette er mulig? Og svaret på det er ja. Men det krever, på samme måten som å flytte middagen, tydelig politisk ledelse, og at en er villig til å sette ting inn i system. En måte å gjøre det på, er å for eksempel bli en del av den nasjonale sertifiseringsordningen "Livsgledehem", som drives av Livsglede for Eldre.

I Høyre-styrte Ørland kommune uttalte en sykehjemslege følgende etter at sykehjemmet ble sertifisert som et livsgledehem:

"Etter at Ørland sykehjem ble med i sertifiseringsordningen Livsgledehem, har det blitt betydelig nedgang i bruken av sovemedisin, angstdempende medikamenter og blodtryksmedisin blant beboerne. [...] Livsgledearbeidet på sykehjemmet har også hatt store positive ringvirkninger i nærmiljøet på Ørland."

Så hvis dere nå lover meg at dere drar hjem og sørger for å ta dette inn i deres lokalprogram for neste periode, sammen med punktet om å gjennomføre en lokal versjon av Leve hele livet, skal regjeringen sørge for at dere får drahjelp av et nasjonalt og lokalt gjennomføringsteam.

For husk: Vi skal alle leve hele livet.
Ikke halve.
Og ikke halvveis heller.

Skole og tidlig innsats

Når jeg besøker eldre rundt omkring i Norge, så er de faktisk ikke først og fremst opptatt av seg selv.

De er mest av alt opptatt av barnebarna og oldebarna, og deres fremtid.
Vi i Høyre vet at det er en sammenheng mellom en god barndom, og en god alderdom.
Og noe av det viktigste i barndommen og ungdommen er de mulighetene som en god skole skaper.

Spesielt rundt skolestart snakker mange om hvorvidt barna er "klare for skolen". Men vi bør heller snu på det:

Skolen skal være klar for barna. De skal møte barna der de er. Og lede dem dit de skal.

Vi ønsker overordnet sett to ting med skolepolitikken vår:

- At barna skal lære. At de skal komme hjem med hodene fulle av ny kunnskap. At kunnskapsrike og engasjerte lærere skal tenne den gnisten som trengs
- At foreldrene skal få trygge barn hjem igjen. Barn som føler at de hører hjemme her i verden. Som har venner. Føler at noen trenger dem. At det betyr noe om de er der eller ikke.

Derfor må vi sørge for et system til å hjelpe de barna som ikke lærer like fort som alle andre, som blir sett på som "urolige" eller faller utenfor.

Tidlig innsats skal gjelde fra barna tar sin første ustøe skritt i barnehagen.

Tidlig innsats handler om å sette inn tiltakene raskt når utfordringene avdekkes.

Ikke vente, slik at kunnskapshullene har fått vokse seg store og nederlagene mange.

Psykisk helse

Jeg har aldri truffet noen, om det er i rusomsorgen eller i psykisk helse, som sier at det har vært for mye tidlig innsats.

At noen oppdaget meg for tidlig.

Og at jeg hadde for mange mennesker rundt meg i et lag.

De aller fleste som får psykiske helseutfordringer, får det i barne- og ungdomsårene.

Det skaper sosiale helseforskjeller som varer livet ut.

For å redusere forskjellene er det avgjørende at vi klarer å jobbe mer forebyggende og komme tidligere inn når noen har det vanskelig.

De fleste barn og unge i Norge har god fysisk og psykisk helse. De aller fleste er fornøyde med foreldrene sine, trives med venner, på skolen og i lokalmiljøet. Flesteparten har en aktiv fritid og ser på fremtiden med optimisme.

Samtidig er det flere forhold som gir grunn til bekymring. Ungdata-tallene fra 2018 viser at andelen som strever med psykiske plager og lidelser fortsetter å øke. Flere enn før forteller om ensomhet, og mange sliter med å takle stress og press fra ulike kanter. Vi vet også at barn og unge som trenger hjelp ikke alltid får det når de trenger det.

Derfor har Høyre satset stort på helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Siden vi kom i regjering i 2013 har det vært en økning på nesten 1000 årsverk i tjenesten.

Fra 2012 til 2013, da de rødgrønne styrte, var det til sammenligning en nedgang.

Vi har også styrket psykologkompetansen i kommunene.

Vi har stilt krav om at alle kommuner skal ha psykologkompetanse fra 2020 – og sørget for nok finansiering til at det faktisk er mulig å få til.

Siden Høyre kom i regjering, har antallet psykologer i kommunene økt med 400.

En Sintef-rapport som kom ut for noen uker siden, slo fast – og jeg siterer:

"Tilskuddsordningen for rekruttering av psykologer til kommunene har vært en suksess".

Så sterke ord er sjelden kost i en forskningsrapport – det kan jeg love dere!

Rask psykisk helsehjelp er et lavterskeltilbud til personer over 16 år med lettere psykiske problemer. Målet er å ta tak i små problemer før de vokser seg for store. Molde var en de første kommunene som startet opp med tilbudet. En evaluering av alle pilotkommunene viste at 6 av 10 var friske etter behandlingen!

Min andre hjemmelekse til dere er derfor er å sørge for å få på plass Raskere psykisk helsehjelp i deres kommuner!

Rus

Bildet, som heter "Engel i snøen", ble kåret til årets bilde i 1998.

Vi ser omrisset av et menneske som er borte,
og vi vet at når snøen forsvinner – da forsvinner omrisset også.
Nr. 128 hadde dette mennesket blitt husket for i de offisielle statistikkene.
Overdoseoffer nummer 128 i Oslo i 1998.

Og nettopp fordi bildet gjorde så sterkt inntrykk, fikk vi vite litt om Jarl, 32 år.
Hvem han var, hva han likte å gjøre.
At han byttet etternavn til Müller, etter det tyske fotballandslagets skuddkonge.
«Jeg ska'kke belaste familien min med navnet, hvertfall,» hadde han humret.
At han og lillebroren reiste til Fotball-VM i Frankrike,
og så Norge slå Brasil 2-1 fra Tribunen i Marseille.
Bare et halvt år før han døde.

Men de fleste som dør av overdose får aldri magasin-artikler i store aviser.
De fremstår ikke som mennesker for de fleste av oss.
Kun som tall i en statistikk.
Ett tall, blant mange.
Men for søsken, mødre, fedre og venner er de noe langt mer.

Kontrasten er stor til dødsfallene i trafikken.
Så å si hvert eneste trafikkdødsfall i Norge blir rapportert i Dagsrevyen.
Slik er det langt ifra for de som dør av overdoser.

Heldigvis har overdosetallene gått ned siden toppåret i 2001, da over 400 personer døde.
I 2017 døde 247 mennesker av overdosedødsfall.
Det var en nedgang på 13 prosent fra året før.
Men det er likevel altfor høyt.

Nedgangen fant sted i noen utvalgte pilotkommuner, som har stått i front i arbeidet mot overdosedødsfall.
Disse kommunene har blant annet delt ut Nalokson neseppray, en motgift mot overdose, til rusavhengige.
Høyre-styrte Stavanger er en av disse kommunene.
Fra 2016 til 2017 gikk overdosedødsfallene i Stavanger ned fra 13 til 5.

Snart skal jeg legge frem en ny overdosestrategi, og enda flere kommuner skal med for å få ned overdosetallene.

Her er derfor min tredje hjemmelekse til dere. Bli med - del ut Nalokson og rent brukerstyr i din kommune!

Det skjer enorme endringer på rusfeltet.

Den historiske rusreformen som Høyres landsmøte vedtok i 2017 er snart en realitet.

Opptrappingsplanen for rusfeltet er godt i gang, og hittil har vi bevilget 1,8 milliarder kroner til oppfølgingen av planen.

Det ser vi fruktene av i hver eneste dag: Bare de siste to årene har vi sett en vekst på nærmere 2000 årsverk i kommunalt psykisk helse- og rusarbeid!

Avslutning

Det går en rød tråd gjennom alle temaene jeg har vært innom i dag: Leve hele livet, satsingen på tidlig innsats i skolen, og det enorme løftet på rus- og psykisk helsefeltet.

Og den røde tråden er strengt tatt blå.

Alt dette er blitt til takket være Høyre og det gode samarbeidet på borgerlig side.

Og det kan jeg si uten å rødme.

Desto viktigere er det at enda flere kommuner i Norge males blå i valget til høsten.

Slik at vi kan gi liv til de ekstra årene.

Slik at den flinke jenta får vite at hun er god nok sånn som hun er.

Slik at mors gode gutt ikke blir en engel i snøen – men fortsatt kan humre litt av sitt skjeve liv.